

กะเพราแดง

- ชื่อสมุนไพร** กะเพราแดง (KA-PHRAO-DANG)
- ชื่อวิทยาศาสตร์** *Ocimum tenuiflorum* L. **ชื่อวงศ์** Lamiaceae (Labiatae)
- ชื่ออื่น** กอมก้อ กอมก้อดง (เชียงใหม่), กะเพรา กะเพราชน กะเพราขาว (ภาคกลาง), อีตูไทย (อีสาน), sacred basil leaf, tulsi leaf, holy basil
- ลักษณะทางพฤกษศาสตร์**

ไม้ล้มลุก มีขน ลำต้นและกิ่งก้านเป็นสี่เหลี่ยม มีกลิ่น
ใบ เป็นใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามรูปไข่กว้าง 1-2.5 เซนติเมตร ยาว 1.5-6 เซนติเมตร ปลายแหลมหรือมนโคนมนหรือแหลม
ขอบหยัก หรือเป็นคลื่นสีเขียว สีม่วงแดงแกมเขียวถึงสีม่วงแดง มีขนและต่อมน้ำมัน
ดอก ช่อดอกแบบช่อประดับขนาดเล็ก รูปไข่หรือรูปเกือบกลม ก้านดอกยาว 2-4 มิลลิเมตร มีขนกลีบเลี้ยงโคนติดกันเป็นรูป
ระฆัง ยาวประมาณ 2 มิลลิเมตร กลีบดอกสีขาว สีขาวแกมม่วง หรือสีม่วงอ่อนโคนติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็นรูปปากเปิดกลีบ
ปากบน ขอบหยัก 4 กลีบ กลีบปากล่างมีขนาดใหญ่กว่าและมีเพียงกลีบเดียว รูปไข่แกมรูปขอบขนาน
ผล แบบผลแห้งไม่แตก มีกลีบเลี้ยงติดทนและขยายใหญ่โอบรอบผล
เมล็ด รูปรียาว 1-1.5 มิลลิเมตร พองและเป็นเมือกเมื่อถูกน้ำ
- ส่วนที่ใช้ทำยา**

ใบแห้ง พบทั้งที่เป็นใบสมบูรณ์และใบหัก มีรอยยับย่นสีน้ำตาลอมสีเขียวรูปขอบขนานแกมรูปรี กลิ่นหอม รสเผ็ดร้อน
- สรรพคุณของแต่ละส่วนที่ใช้ทำยา**

ตำราสรรพคุณยาไทยว่าใบกะเพราแดงมีรสเผ็ดร้อน สรรพคุณแก้ปวดท้อง ท้องขึ้น แก้มตานซาง ขับผายลม ทำให้เรอ
แก้จุกเสียดแทงในท้อง เหมาะสำหรับเด็ก
- รายงานการวิจัยปัจจุบัน**

ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยพรีคลินิกพบว่าใบกะเพราแดงมีฤทธิ์ต้านการหดเกร็งของลำไส้ ต้านออกซิเดชัน ลดไขมันและ
คอเลสเตอรอล ต้านเชื้อแบคทีเรีย ต้านการเกิดแผลเปื่อยกระเพาะอาหาร ป้องกันพิษจากการฉายรังสี สมองแผล และลดระดับน้ำตาล
ในเลือด

จากการศึกษาวิจัยทางคลินิกแบบ ในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน (Noninsulin-dependent diabetes mellitus; NIDDM) พบว่า ผู้ป่วยกลุ่มที่ได้รับสารสกัดกะเพราแดงมีระดับน้ำตาลในเลือดทั้งก่อนอาหารและหลังอาหารลดลง แต่ระดับคอเลสเตอรอล ลดลงเพียงเล็กน้อย

8. สารสำคัญ

ใบกะเพราแดงมีองค์ประกอบหลักเป็นน้ำมันระเหยง่าย (volatile oil) ซึ่งอาจพบได้ถึงร้อยละ 2 น้ำมันระเหยง่ายนี้ ประกอบด้วยสารกลุ่มเทอร์พีนอยด์ (terpenoids) ที่สำคัญได้แก่ ยูจีนอล (eugenol) เมทิลยูจีนอล (methyl eugenol) แอลฟา-แคร์โอฟิลลีน (α -caryophyllene) บีตา-แคร์โอฟิลลีน (β -caryophyllene) เป็นต้น ซึ่งชนิดของสารและปริมาณ จะขึ้นอยู่กับแหล่งที่ปลูก นอกจากนี้ยังพบสารกลุ่มแทนนิน (tannin) และเมทิลชาวิคอล (methyl chavicol) เป็นต้น

9. แหล่งกำเนิด และกระจายพันธุ์

พืชชนิดนี้มีเขตการกระจายพันธุ์ในเขตร้อนทั่วโลก พบได้ตามพื้นที่ราบต่ำไปจนถึงที่สูง 1,200 เมตร ในประเทศไทย เป็นพืชปลูกทั่วไปทุกภาค

10. พื้นที่เหมาะสมในการปลูกในประเทศไทย

- ลักษณะพื้นที่ พื้นที่ทั่วไป น้ำไม่ท่วมขัง
- ภาค ทุกภาคของประเทศไทย
- จังหวัด นนทบุรี ปทุมธานี ราชบุรี อ่างทอง

11. การคัดเลือกพันธุ์ (พันธุ์ที่นิยมปลูกในประเทศไทย)

- พันธุ์ที่ใช้เป็นยา กะเพราแดง
- พันธุ์ที่ใช้เป็นอาหาร กะเพราขาว

12. การขยายพันธุ์

กะเพราแดงนิยมขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด และการปักชำ แต่การปักชำจะไม่นิยมเหมือนการเพาะเมล็ด

13. การปลูก/สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูก

- ฤดูกาลเพาะปลูก กะเพราแดงจะปลูกทุกฤดูกาลตลอดทั้งปี เพราะกะเพราเป็นพืชล้มลุก อายุ 60 – 70 วัน ทำการเก็บเกี่ยวได้

- การเตรียมดิน การเตรียมดิน โดยการไถตะ 1 ครั้ง ไถแปร 1 ครั้ง แล้วไถพรวน เพื่อกำจัดวัชพืชออก ใส่ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยคอกคลุกเคล้าผสมกันไป ไถพรวนผสมปุ๋ยให้เข้ากันและยกร่องกว้าง 1 - 1.20 เมตร ความยาวตลอดพื้นที่ เพื่อเป็นร่องระบายน้ำ หรือเป็นทางเดิน กว้าง 50 เซนติเมตร พร้อมพื้นที่ปลูก

- วิธีการปลูก นิยมทำด้วยกัน 3 วิธี

วิธีที่ 1 ปลูกโดยการหว่านเมล็ด การปลูกด้วยวิธีนี้จะต้องใช้เมล็ดพันธุ์มาก และใช้แรงงานมากในการถอนแยก โดยการรดน้ำให้ชุ่มแล้วหว่านเมล็ดพันธุ์ให้กระจายสม่ำเสมอทั้งแปลง ใช้ฟางคลุมบาง ๆ เหน้าให้ชุ่ม รดทุกวันประมาณ 5 – 7 ครั้ง จะเริ่มออก เมื่อกะเพราอายุ 15 – 20 วัน เริ่มถอนแยกได้

วิธีที่ 2 ปลูกโดยใช้ต้นกล้าเป็นวิธีที่นิยมปฏิบัติกันมาก เพราะให้ผลผลิตสูง และสะดวกในการดูแล เมื่อกะเพรา อายุ 20 – 25 วัน ก็ย้ายปลูกได้ ใช้ระยะ 20 x 20 เซนติเมตร แล้วต้องรดน้ำทันที ควรปลูกตอนเย็น เพราะจะได้ไม่เฉา หรือควรใช้แกลบบังแดด 2 – 3 วัน

วิธีที่ 3 การปลูกโดยการชำต้น หรือกิ่งแก่ นำกิ่งยาว 5 – 10 เซนติเมตร และเด็ดยอดกับใบอ่อน ปักชำในแปลง กว้างประมาณ 20 x 20 เซนติเมตร รดน้ำให้ชุ่ม และรดน้ำทุกวัน ควรมีฟางคลุมด้วย เพื่อให้มีความชื้น อยู่เสมอ (วิธีนี้ให้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร)

14. การปฏิบัติดูแลรักษา

- **การให้ปุ๋ย** การปลูกกะเพราแดง เราจะใช้ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักใส่ก่อนปลูก หรือใช้ปุ๋ยเคมีก็ใส่สูตร 13-13-21 หรือสูตร 15-15-15 ก็ได้

- **การให้น้ำ** กะเพราแดงเป็นพืชชอบน้ำ ควรชุ่มชื้นอยู่เสมอ แต่ไม่ชอบน้ำขังจะทำให้กะเพราเหลืองตายได้ ควรให้น้ำเช้า เย็น แต่ช่วงฝนตกควรงดน้ำ และดูแลระบายน้ำให้ดีด้วย

- **การกำจัดวัชพืช** หลังจากการปลูก 15 วัน ควรทำการพรวนดินถอนวัชพืช โดยการไ้แรงงานคนถอน ระวังจะกระทบกระเทือนต้นกะเพราแดง ควรใช้เสียมเล็ก ๆ พรวนถอนวัชพืช

- **การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู** กะเพราแดงจะไม่ค่อยเป็นโรคแมลงมากเหมือนพืชอื่น ไม่ควรใช้สารเคมี อาจใช้สารสะเดา หรือชีวภาพตามสมควร

15. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว

- **ฤดูกาลการเก็บเกี่ยว** กะเพราแดงจะเก็บเกี่ยวได้ตลอดปี

- **วิธีการเก็บเกี่ยว** กะเพราแดงสามารถเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ 30 – 35 วัน หลังปลูก โดยใช้มีดคม ๆ ตัดลำต้นเหนือจากพื้นดิน เหลือไว้ประมาณ 10 – 15 เซนติเมตร หลังจากเก็บเกี่ยวแล้ว ทำการใส่ปุ๋ยรดน้ำ กะเพราแดงจะเจริญเติบโต หลังจากตัดแล้วครั้งแรก 15 วัน จะตัดได้อีกตลอดระยะเวลา 7 – 8 เดือน หลังจากนั้นผลผลิตลดน้อยลงก็ทำการถอนทิ้งเพื่อปลูกใหม่

- **การแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยว** หลังจากเก็บเกี่ยวมาแล้ว กะเพราแดงไม่ควรล้างน้ำ ควรบรรจุถุงรีบส่งจำหน่ายทันที ถ้าทำเป็นกะเพราแดงแห้งก็ทำการตากแดดทันที โดยการสับเป็นท่อนเล็ก ตากแดด 2 – 3 วัน แล้วจึงนำไปอบให้แห้ง

- **การบรรจุและการเก็บรักษา** กะเพราแดงส่วนที่ทำแห้งนิยมใช้ทั้งต้น มีใบ ต้น ดอก ตัดแล้วตากแดด 2 – 3 ครั้ง จนแห้งแล้วจึงนำไปอบแห้งสนิท บรรจุถุงมัดปากให้แน่นเก็บไว้ในห้องอุณหภูมิปกติ เพื่อจำหน่ายทำยาต่อไป

16. การจำหน่าย

กะเพราแดงสดทั้งต้น ราคา กิโลกรัมละ 15-25 บาท

กะเพราแดงแห้งทั้งต้น ราคา กิโลกรัมละ 100-150 บาท

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข